

Stockholms stads strategi för parklekar

Juni 2023

start.stockholm

Stockholms stads strategi för parklekar

Juni 2023

Publikationsnummer: Klicka här för att ange publikationsnummer

Dnr: Klicka här för att ange Dnr

ISBN: Klicka här för att ange ISBN

Utgivningsdatum: Klicka här för att ange utgivningsdatum

Utgivare: Klicka här för att ange utgivare

Kontaktperson: Klicka här för att ange kontaktperson

Produktion: Klicka här för att ange produktion

Distributör: Klicka här för att ange distributör

Omslagsfoto: Klicka här för att ange omslagsfoto

Konsult: Klicka här för att ange konsult

Sammanfattning

Stockholms stads strategi för parklekar ger en riktning för parklekarnas arbete med att ge stadens barn en meningsfull fritid och tillgång till trygga mötesplatser. Strategin lyfter ett antal områden som staden ska fokusera på för att utveckla verksamheten och nå uppsatta mål. Strategin förtydligar även ansvarsfördelningen mellan olika centrala aktörer.

Under 2022 fick kulturnämnden i uppdrag att genomföra en utredning av parklekarnas verksamhet. Denna strategi tar avstamp i utredningens resultat.

Strategin är beslutad i Stockholms stads kommunfullmäktige xxxxxx 2023 och gäller till och med år 2026.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
<i>Bakgrund</i>	<i>5</i>
<i>Vilka omfattas av strategin?</i>	<i>7</i>
<i>Giltighetstid</i>	<i>8</i>
Definition av parklek	8
Parklekarnas mål	8
Parklekarnas uppdrag	8
<i>Prioriterade målgrupper</i>	<i>8</i>
Målområden	9
<i>Tillgängliga parklekar nära målgrupperna</i>	<i>9</i>
<i>Attraktiva parklekar med verksamhet av hög kvalitet</i>	<i>10</i>
<i>Stark bemanning och god samverkan</i>	<i>11</i>
<i>Uppföljning som driver utveckling</i>	<i>12</i>

Inledning

Bakgrund

Alla barn har rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser.

Varje dag kommer tusentals barn till Stockholms olika mötesplatser på sin fritid. Den organiserade fritiden ger möjlighet till lek, rörelse, skapande och att få visa upp sina resultat utan krav på prestation eller att bli bedömd. En organiserad fritid ger barn utrymme att växa och är ett komplement till tiden i skolan och i hemmet. Här finns engagerade och trygga vuxna som arbetar för att ge barn en meningsfull fritid och som ser till så att alla får vara med. Fritidsverksamheter är centrala kompensatoriska verksamheter som kan stärka viktiga skyddsfaktorer för barn och kan jämna ut livsvillkor. En meningsfull fritid främjar så väl långsiktig hälsa som lärandet och sociala förmågor. Verksamheter med hög kvalitet skapar glädje, gemenskap och starka barn.

Stockholms parklekar utgör, tillsammans med exempelvis fritids- och ungdomsgårdarna, en kedja av öppna, avgiftsfria fritidsverksamheter. Stadens parklekar har samhällshistoriska- och socialhistoriska värden. Många av de parkleksbyggnader som finns idag har kulturhistoriska värden. Det kulturhistoriska värdet består också i verksamheten som sådan.

Parklekarna har varit en viktig del av stockholmarnas gemensamma vardag sedan 1930-talet då parkernas lekplatser fick en allt större social betydelse. För att ytterligare förbättra utbudet för barnen, hålla dem borta från lek i närheten av trafiken och samtidigt underlätta för föräldrarna, drev dåtidens stadsträdgårdsmästare Osvald Almqvist år 1936 idén om en ”storbarnkammare” i stadens parker. Där skulle föräldrar under några timmar kunna lämna sina barn för tillsyn och lek. Lekplatserna vid Observatorielunden och Björns trädgård var först med att under några sommarmånader erbjuda anställda ”lekledarinnor” som ansvarade för verksamheten. Följande år, 1937, permanentades verksamheten under namnet ”Parkleken”, samtidigt som verksamheten utökades till fler platser i staden. Parkleksverksamheten expanderade sedan allt mer till och med i början av 1980-talet, då det fanns cirka 160 parklekar i Stockholm.

Under 2022 fick kulturnämnden i uppdrag att genomföra en utredning av parklekarnas verksamhet, samt ge förslag på hur parklekarna kan utvecklas (diarienummer: 1.1/3847/2021). Detta var den första utredningen av parklekarnas verksamhet sedan den så kallade PLUS-utredningen i början av 70-talet som formulerade övergripande mål för Stockholms parklekar. Sedan PLUS-utredningen genomfördes har stora organisatoriska förändringar

skett. Stadens parklekar har gått från en centraliserad styrning under den tidigare *Parkleksbyrån* till ett decentraliserat styre, där varje stadsdelsnämnd ansvarar för parkleksverksamheten inom det egna stadsdelsområdet. Det har sedan omorganiseringen inte funnits något stadsövergripande styrdokument för parkleksverksamheten.

Trots Stockholms stads ambition att alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid har tidigare studier visat på stora skillnader i nyttjandet av det offentligt subventionerade fritidsutbudet inom staden utifrån faktorer såsom kön, ålder, socioekonomi, familjeförhållanden och utländsk/svensk bakgrund. Barn och unga från socioekonomiskt starka förhållanden deltar i större utsträckning i idrottsföreningar och kulturskola. Andelen barn i åldrarna 6-12 som är inskrivna i fritidshem eller fritidsklubb skiljer sig åt mellan olika stadsdelsområden. Även andelen inskrivna i föreningar skiljer sig stort mellan stadsdelsområdena.

År 2022 fanns det 46 parklekar i Stockholm. Kulturförvaltningens utredning visade att stadens parklekar fyller många viktiga funktioner för stadens invånare. Parklekarna spelar en särskilt viktig roll för de barn som inte tar del av annan fritidsverksamhet. Pojkar och flickor besöker parklekar ungefär i samma utsträckning. Barn från socioekonomiskt svagare förhållanden och områden besöker i större utsträckning parklekarna. Parklekarna är också unika mötesplatser som skapar trygghet, främjar möten, tillit och samverkan mellan olika grupper, individer och åldrar.

Utredningen visade samtidigt på stora skillnader mellan olika stadsdelsområden och parklekar vad gäller antal parklekar, budget, organisation och bemanning, tillgänglighet, målgrupper och mål. Parklekarna har ofta ett otydligt formulerat och brett uppdrag. Bredden i parklekarnas verksamhet och möjligheten att göra lokala prioriteringar är en styrka. Samtidigt riskerar avsaknaden av gemensamma mål och prioriteringar för Stockholms parklekar att skapa ojämlika förutsättningar för stadens barn att ta del av en parkleksverksamhet av hög kvalitet.

Utredningen visade även att ändamålsenliga parkleksbyggnader är viktiga för en parkleksverksamhet av hög kvalitet. Alla parklekar har idag inte tillgång till parkleksbyggnader och många befintliga byggnader bedöms inte leva upp till verksamhetens och målgruppernas behov. Arbetet med att utveckla parkleksbyggnaderna i takt med verksamheten innebär dock ett antal utmaningar som berör flera av stadens nämnder. Förutsättningarna att driva en utökad verksamhet i parkleksbyggnaderna samt för att bygga nytt är på vissa håll begränsade, främst utifrån myndighetskrav och detaljplaneförutsättningar.

Denna strategi tar avstamp i utredningens resultat. Kulturförvaltningen har arbetat fram strategin i nära samverkan med

fastighetskontoret, stadsdelsförvaltningarna och andra berörda förvaltningar. Strategin utgår även från en genomförd barnkonsekvensanalys.

Strategin syftar till att skapa samsyn inom staden och ge en riktning för hur parklekarna ska arbeta för att fler barn ska få en rik och meningsfull fritid. Strategin visar på ett antal områden som staden ska fokusera på för att utveckla verksamheten och nå uppsatta mål. Strategin förtydligar även ansvarsfördelningen mellan olika centrala aktörer.

Vilka omfattas av strategin?

Strategin vänder sig primärt till stadens stadsdelsnämnder som ansvarar för parkleksverksamheten i Stockholms stad. Parkleksverksamhet sker till stor del i kommunal regi men staden har även parklekar på entreprenad. Samtliga verksamheter, oberoende av organisationsform, ska följa samma styrning och förväntas därmed följa denna strategi. Stadsdelsnämnderna ansvarar för verksamhet, personal samt för parkmiljön. De ansvarar även för hyresavtal samt för att fatta strategiska beslut om vilka parklekar som ska drivas. Det är upp till varje stadsdelsnämnd att fördela de ansvarsområden som strategin tillskriver parklekarna till rätt nivå och funktion inom förvaltningen.

Parkleksbyggnaderna har en nära koppling till förutsättningarna att bedriva en välfungerande parkleksverksamhet. På de flesta av stadens parklekar finns det friliggande parkleksbyggnader. I vissa fall sker parkleksverksamhet i andra typer av fastigheter. I strategin omfattas även dessa lokaler i begreppet parkleksbyggnader.

Fastighetsnämnden är fastighetsägare för de flesta parkleksbyggnaderna och ansvarar för att myndighetskraven för byggnaderna uppfylls samt projekterar, renoverar, bygger om och bygger nya parkleksbyggnader utifrån kravställning från stadsdelsnämnderna. Byggnaderna hyrs sedan ut till stadsdelsnämnderna som bedriver verksamheten. Huvudansvaret för att byggnaden används på rätt sätt ligger på stadsdelsnämnderna. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för tillsyn av byggnaderna och exploateringsnämnden ansvarar för parkmark och nybyggnation. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar, i sin tur, för den övergripande fysiska planeringen, planprocessen, bygglov samt bygganmälan.

För att parkleken ska uppnå sin fulla potential, och behålla sin unika position även i framtiden, ska alla delar av staden ha god kommunikation och en tydlig samverkan med och kring stadens parklekar. Strategin ska vara ett stöd för såväl stadsdelsnämnder som facknämnder och andra centrala aktörer i arbetet med att utveckla en likvärdig fritidsverksamhet för Stockholms barn.

Giltighetstid

Stockholms stads strategi för parklekar gäller för perioden 2023 till och med 2026. Under 2026 genomförs en revidering av strategin.

Definition av parklek

En parklek är en bemannad lekplats med attraktiva utemiljöer och funktionella lokaler. Parkleken är en öppen verksamhet för stadens barn, men även en mötesplats dit stockholmare i alla åldrar är välkomna.

Parklekarnas mål

Genom en tillgänglig och högkvalitativ verksamhet bidrar Stockholms stads parklekar till att ge alla stadens barn en meningsfull fritid och tillgång till trygga mötesplatser.

Parklekarnas uppdrag

Parklekarna i Stockholms stad ska möjliggöra en stimulerande fritid för stadens barn. Verksamheten ska vara öppen och kostnadsfri och barnen behöver inte anmäla sig för att komma till parkleken. Parklekarna ska vara bemannade med personal som skapar trygghet och som möter barn med positiv förväntan och nyfikenhet på vad de behöver och önskar. Fokus ska ligga på utevistelse i parklekarnas utemiljöer, men i parkleken bör det även finnas parkleksbyggnader som bidrar till att göra verksamheten mer attraktiv och som möjliggör verksamhet i parklekarna året om.

Prioriterade målgrupper

Genom låga trösklar och en verksamhet som primärt bedrivs i utomhusmiljö ska parklekarna vara en plats dit stockholmare i alla åldrar är välkomna. Det är unikt och viktigt att parklekarna möjliggör möten mellan olika generationer och grupper under trygga former. Parkleken bör därför ha aktiviteter och material för flera åldrar.

Den prioriterade målgruppen för parklekarnas verksamhet är barn i låg- och mellanstadieåldern som besöker parkleken på sin fritid. Parkleken ska vara den öppna fritidsverksamhet som staden erbjuder denna åldersgrupp, oavsett var i staden du bor. Alla parklekar ska fokusera på och erbjuda en attraktiv miljö och aktiviteter för denna åldersgrupp. Det är särskilt viktigt att nå de barn som idag inte tar del av annan fritidsverksamhet. För att kunna arbeta främjande och nå ut brett till barn i den prioriterade målgruppen är kontakter med vårdnadshavare en viktig del i

parklekarnas uppdrag. Utifrån detta perspektiv är även familjer/vårdnadshavare en viktig målgrupp för parklekarna. Parklektspersonalens huvudsakliga fokus ska dock ligga på barn som besöker parkleken utan en vuxen.

Det exakta åldersspannet för parkleksverksamheten bestäms av varje stadsdelsnämnd och målgruppen kan variera mellan olika parklekar och veckodagar, samt över tid. Parkleken ska vara ett komplement till annan organiserad fritidsverksamhet och parklekens prioriterade målgrupper ska därför utgå från identifierade behov och de önskemål som finns i närområdet.

Målområden

För att bidra till strategins övergripande mål kommer strategin att omfatta följande målområden:

- Tillgängliga parklekar nära målgrupperna.
- Attraktiva parklekar med verksamhet av hög kvalitet.
- Stark bemanning och god samverkan.
- Uppföljning som driver utveckling.

Tillgängliga parklekar nära målgrupperna

Stockholms stads parklekar ska vara till för alla barn, oavsett kön, bakgrund, funktionsnedsättning eller socioekonomiska förutsättningar. Parklekar ska finnas nära barnen i alla delar av staden och Stockholm ska arbeta för att öppna och rusta upp fler parklekar. Detta för att skapa en jämlik tillgång till parklekar över hela staden.

Stockholms barn ska känna till parklekarnas verksamhet och utbud och de ska på egen hand kunna ta sig till en parklek, oavsett var i staden de bor. Parklekarna ska ha kontinuerliga, förutsägbara och generösa öppettider då parkleken är bemannad. Öppettiderna ska vara anpassade till barnens levnadsmönster och behov. Barn ska kunna besöka parklekarna efter skolan. Öppettider på vardagar efter skolan ska därför vara ett grundläggande erbjudande. Utöver vardagar är även öppettider under lov och helger viktiga. Här kan samverkan mellan närliggande stadsdelsområden eller med det lokala föreningslivet ske för att säkerställa generösa öppettider.

Parklekarna, både som fysisk plats och de aktiviteter som äger rum där, ska vara inkluderande för alla, och vara fysiskt tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det är viktigt att utvecklingsarbetet beaktar verksamhetens tillgänglighet för barn med funktionsnedsättningar som har behov av såväl egna verksamheter och mötesplatser som tillgång till allmänna verksamheter. Arbetet med att tillgängliggöra parklekarna för personer med funktionsnedsättning ska ske i nära dialog med de

som berörs. Parklekspersonalen ska ha den kompetens som krävs för att bemöta personer med olika former av funktionsnedsättning på ett bra sätt. Det ska finnas tydlig och uppdaterad information om hur tillgänglighetsanpassningen ser ut i varje parklek.

Attraktiva parklekar med verksamhet av hög kvalitet

Ett attraktivt utbud

Stockholms stad ska erbjuda barn parklekar av hög kvalitet. Verksamheten ska ge möjligheter till en aktiv och stimulerande fritid tillsammans med utbildade vuxna samt möjlighet till rekreation och avkoppling. Parklekarna ska erbjuda verksamhet med både bredd och spets.

Parklekarna ska vara en plats för lek, fysisk aktivitet och utevistelse. Parklekarna ska dels erbjuda plats och möjlighet för fri lek, med möjlighet att använda och låna olika slags material. Parklekarna ska även kontinuerligt erbjuda ledarledda aktiviteter.

På parkleken ska det arrangeras olika typer av aktiviteter för många åldrar, med särskilt fokus på barn i låg- och mellanstadieåldern. Kulturaktiviteter som exempelvis teaterföreställningar, högläsning eller eget skapande, bör vara återkommande inslag i parklekens verksamhet, liksom olika former av idrottsaktiviteter. Parklekarna ska vara en plats där nya målgrupper kan möta och upptäcka kultur och idrott.

Det finns ett stort värde i att staden har parklekar med djurhållning där barn kan lära sig om djur och natur. De parklekar som har djurhållning bidrar till att alla stadens barn får möta djur i sin vardag. Staden ska därför värna om befintliga parklekar med djurhållning.

Hög delaktighet från målgrupperna

Med löpande omvärldsbevakning och hög delaktighet från målgruppen ska parklekarna vara flexibla och lyhörda i en föränderlig värld. Stadsdelsförvaltningarna ska möjliggöra för barn att komma till tals och påverka parkleksverksamheten. Stadsdelsnämnderna ska regelbundet genomföra undersökningar på respektive parklek för att få kunskap om målgruppernas syn på verksamheten. Med utgångspunkt i barnkonventionen ska barnets bästa alltid vara i centrum och finnas med i beslutfattandet.

Välfungerande parkleksbyggnader

Parkleksbyggnader som är anpassade efter verksamhetens och besökarnas behov är viktiga för att parklekarna ska kunna bedriva en välfungerande verksamhet året om. Välfungerande parkleksbyggnader är även viktiga för att skapa en attraktiv arbetsplats för parklekspersonalen. Parkleksbyggnaderna bör skapa

förutsättningar för samverkan med andra aktörer och ett effektivt resursnyttjande. De flesta parkleksbyggnader i Stockholm ägs av fastighetsnämnden, men det finns även byggnader som har andra ägare. Stockholms stad ska utarbeta en gemensam och tydlig plan för hur befintliga parkleksbyggnader kan utvecklas och bevaras samt var och hur nya byggnader kan tillkomma. Planen syftar särskilt till att finna lösningar på de utmaningar som idag uppstår utifrån myndighetskrav och detaljplaneförutsättningar.

Fastighetsnämnden ansvarar, i samverkan med stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden för att realisera detta.

För att säkra att parkleksbyggnaderna uppfyller gällande myndighetskrav ska stadsdelsnämnderna, i egenskap av hyresgäster, informera fastighetsägarna om nya funktioner planeras i byggnaderna. Genom en god dialog och gemensam planering mellan stadsdelsnämnder och fastighetsägare säkerställs att byggnaderna utvecklas i takt med verksamheten.

Stark bemanning och god samverkan

Stark bemanning

En grundläggande del i parklekarnas attraktivitet och trygghetsskapande är närvaron av trygga vuxna förebilder. På samtliga parklekar i Stockholm ska det arbeta utbildad personal som har särskild kompetens inom lekens betydelse och utomhuspedagogik. Parklekspersonalen ska löpande få kompetensutveckling för att kunna möta målgruppernas önskemål och behov. Andelen parklekspersonal med relevant eftergymnasial utbildning och fast anställning ska öka kontinuerligt. Bemanningen ska vara tillräcklig för att det ska gå att avsätta tid och resurser för planering och genomförande av aktiviteter och strategisk utveckling av verksamheten. Ensamarbete ska i största möjliga mån undvikas.

Samverkan för framgång

Parkleken är en specifik fysisk plats med en unik verksamhet. Här möts flera av stadens verksamheter inom olika ansvarsområden. Parklekarna ska aktivt arbeta för ett långsiktigt samarbete med andra verksamheter för att skapa värde för gemensamma målgrupper och nå gemensamma mål. På så sätt ska parklekarna bidra till att barn och deras vårdnadshavare hittar vägar in till viktiga delar i samhället. Genom samverkan med andra aktörer får parkleksverksamheten nya perspektiv och en större bredd och mångfald i verksamheten.

Viktiga områden för strukturerad och långsiktig samverkan är ett effektivt resursnyttjande, tydligare ansvarsfördelning, breddad kompetens, ett mer attraktivt utbud samt ökad tillgänglighet och

trygghet. Samverkan är även viktig för att nå och identifiera barn som inte tar del av annan fritidsverksamhet. Parkleksverksamhetens utveckling ska alltid stå i fokus.

Viktiga aktörer för parklekarna att samverka med är öppna förskolan, förskolor och skolor i närområdet, fritidshem, socialtjänsten, ideella verksamheter så som det lokala föreningslivet, olika kulturinstitutioner samt stadens fackförvaltningar. Kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen bedriver verksamhet som med fördel kan ske på eller nära parklekarna. På de parklekar där det finns plaskdammar kan, exempelvis, samverkan ske kring vattenträning och simkunnighet.

Parklekarna ska delta i och inkluderas i relevanta nätverk, både lokalt och stadsövergripande, i frågor som rör gemensamma mål och målgrupper. Genom det nätverk för parklekschefer som kulturförvaltningen driver sker samverkan, samordning och kunskapsutbyte över stadsdelsområdena.

Uppföljning som driver utveckling

Uppföljningen av strategin syftar till att löpande utveckla parkleksverksamheten.

För att skapa styrfart i genomförandet av strategin ska varje stadsdelsnämnd utarbeta en utvecklingsplan som visar hur strategin ska realiseras. Detta ska ske utifrån analyser av lokala förutsättningar. Utvecklingsplanerna ska omfatta strategins samtliga målområden.

Berörda nämnder ansvarar löpande för genomförande och uppföljning av strategin utifrån respektive ansvarsområde och inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering. Nämnderna ska identifiera årliga aktiviteter som kan behöva antas för strategins genomförande. Åtterrapporeringen ska ske i stadens styr- och ledningssystem.

Kulturnämnden ska genom sin samordnande och övergripande roll stödja stadsdelsnämnderna både i genomförande och uppföljning av strategin. Kulturnämnden ansvarar för att, i samverkan med stadsdelsnämnderna, ta fram metoder och former för stadsdelsnämndernas uppföljning av parkleksverksamheten.

Områden som bör följas upp på ett likvärdigt sätt över staden är:

- Antal besök av barn på parklekarna, uppdelat på kön.
- Antal ledarledda aktiviteter för den prioriterade målgruppen.
- Årsanställd parklekspersonal, samt andel av personal med relevant utbildning.
- Den prioriterade målgruppens attityder och upplevelse av parklekarna.